

Promjene u proizvodnji i tržištu ružičastih vina u Republici Hrvatskoj

Sadržaj

Ružičasta vina, često nazivana rosé koja svojim stilom kombiniraju karakteristike bijelih i crvenih vina, bilježe porast popularnosti u mnogim dijelovima svijeta. Rad analizira trendove u proizvodnji, distribuciji i kvaliteti ružičastih vina na hrvatskom tržištu od 2015. do 2023. godine, u usporedbi s globalnim trendovima. Cilj rada je analizirati tržište ružičastih vina u Hrvatskoj, s posebnim osvrtom na utjecaj klimatskih promjena na proizvodnju. Također, istraživanje se bavi promjenama u preferencijama proizvođača i potrošača te prilagodbom tržišta novim izazovima. Korišteni su podaci Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) te Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu (HAPIH). U ovom radu pružen je detaljan uvid u trendove proizvodnje, sortnu i regionalnu zastupljenost, kvalitativne trendove te fizikalno-kemijski sastav i senzorne karakteristike ružičastih vina kroz promatrano razdoblje. Rezultati pokazuju porast broja proizvođača i proizvodnje visokokvalitetnih ružičastih vina, koja postaju sve prepoznatljivija na tržištu, uz potencijalni značaj za klimatsku prilagodbu vinogradarstva.

Ključne riječi: vino, tržište, Hrvatska, kakvoća, klimatske promjene

Uvod

Vinogradarstvo i vinarstvo predstavljaju ključne gospodarske grane u Hrvatskoj, čiji održivi razvoj zahtijeva kontinuirano unapređenje proizvodnje, prilagodbu tržišnim trendovima i odgovore na klimatske promjene. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) za 2021. godinu, ukupne površine pod vinovom lozom u Hrvatskoj iznosile su 21.213 hektara. Međutim, podaci APPRRR-a za 2023. godinu bilježe smanjenje površina pod vinovom lozom na 17.278 hektara, što se odnosi na površine uključene u potpore i profesionalnu proizvodnju (Prša i sur. 2024).

Zastupljenost sorata vinove loze, s obzirom na obojenost kožice, ukazuje na dominaciju bijelih sorti. Prema podacima APPRRR-a, pod bijelim sortama zasađeno je oko 66%, a pod crvenim sortama oko 34% površina pod vinovom lozom. Sukladno Pravilniku o vinogradarstvu (NN 81/2022), Nacionalna lista priznatih kultivara vinove loze sadrži 258 sorata, od čega je 147 bijelih, 102 crne ili crvene, pet ružičastih, a dvije su sive boje kožice.

1 dr.sc. **Darko Cenbauer**, dr.sc. **Ivan Prša**, Hrvatska, agencija za poljoprivredu i hranu, Centar za vinogradarstvo, vinarstvo i uljarstvo, Gorice 68b, 10000 Zagreb, Hrvatska

2 doc.dr.sc. **Marin Čagalj**, Zavod za primijenjene znanosti, Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Put Duilova 11, 21000 Split, Hrvatska

3 prof.dr.sc. **Ivo Grgić**, Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj, Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb, Hrvatska

Autor za korespondenciju: ivan.prsa@hapih.hr

Ružičasta vina, poznata po svojoj jedinstvenoj boji i okusu, privlače sve veću pažnju potrošača širom svijeta. Ona nude iznimnu svestranost i raznolikost u pogledu boje, stilova i okusa, što ih čini sve popularnijim izborom na tržištu. Vina, posebno crvena i ružičasta, bogata su polifenolima, spojevima koji imaju višestruko povoljno djelovanje na ljudski organizam, uključujući kardioprotektivne, protuupalne, antikancerogene, antivirusne i antibakterijske učinke (Santos-Buelga i Scalbert, 2000).

Proizvodnja ružičastih vina temelji se na različitim specifičnim tehnološkim postupcima poput direktnog prešanja (dobiva se lagano obojeni mošt koji se odmah prebacuje u tank na fermentaciju), „*saignée*“ metode (obuhvaća postupak maceracije u trajanju od 2-6 sati) te tradicionalne maceracije (postupak sličan maceraciji bijelog grožđa, ali ovdje dolazi do ekstrakcije antocijana). Isto tako mogu se proizvesti i miješanjem crvenog i bijelog grožđa (bazna vina za pjenušce), no ne i miješanjem crvenog i bijelog vina.

Karakterizira ih i široki spektar boja, što značajno utječe na percepciju potrošača, djelujući kao snažan vizualni stimulans. U marketingu, privlačnost boje bila je predmet brojnih studija, a psihologija boje često se ističe kao ključni faktor. Bilo svjesno ili nesvjesno, boja snažno utječe na percepciju i ponašanje potrošača, potvrđujući važnu emocionalnu dimenziju ove karakteristike. U slučaju rosé vina, određene analize čak pripisuju boji umirujuću, pa i utješnu karakter, dodatno naglašavajući njezin utjecaj na cjelokupno iskustvo konzumacije. Ova vizualna dimenzija igra ključnu ulogu u formiranju očekivanja potrošača i doprinosi emocionalnoj povezanosti s proizvodom, čineći boju jednim od najvažnijih kriterija u procesu donošenja odluka prilikom kupnje (Peres i sur. 2020).

Slika 1. Nijanse ružičastih vina na tržištu (A-H), (Peres i sur. 2020).

Figure 1. Shades of pink wines on the market (A-H), (Peres et al. 2020).

Promjene u potrošačkim preferencijama prema laganim, pitkim i svježim vinima, zajedno s utjecajem klimatskih promjena koje utječu na kvalitetu i karakteristike crvenih i bijelih vina, prisiljavaju proizvođače da traže alternative unutar postojećih proizvodnih kapaciteta. Vinogradarska proizvodnja se temelji na višegodišnjim nasadima, što otežava brze promjene u sortimentu zbog visokih troškova i niske elastičnosti ove proizvodnje. Jedno od najpristupačnijih rješenja je prilagodba tehnologije proizvodnje, s posebnim fokusom na proizvodnju ružičastih i pjenušavih vina, koja sve više zadovoljavaju tržišne potrebe.

Materijal i metode

Za potrebe ovog rada korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva Republike Hrvatske, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu te relevantna literatura. U istraživanju je primijenjena desk metoda, koja se temelji na analizi sekundarnih podataka. Rezultati analize prikazani su tabelarno i grafički, čime je omogućeno jasno i precizno predstavljanje ključnih informacija i trendova vezanih uz proizvodnju i distribuciju ružičastih vina na hrvatskom tržištu.

Rezultati i rasprava

Proizvodnja i tržište vina

Prema podacima Međunarodne organizacije za lozu i vino (OIV) iz 2023. godine, ružičasta vina doživjela su značajan porast u globalnoj potražnji i ponudi u posljednja dva desetljeća. Dok je proizvodnja crvenih vina u padu, a bijelih vina bilježi umjeren rast, ružičasta vina ističu se porastom proizvodnje od 25% između 2001. i 2021. godine. Na početku 21. stoljeća, ružičasta vina činila su 6-7% svjetske proizvodnje vina, a u novije vrijeme taj udio prelazi 8%. Ovaj porast ukazuje na sve veću popularnost ružičastih vina u odnosu na bijela i crvena vina (OIV, 2023.).

U 2023. godini na hrvatskom tržištu dominiraju bijela vina s udjelom od 74%, crvena vina čine 22%, a ružičasta vina 4%. Iako je udio ružičastih vina najmanji, njihov je rast u posljednjih osam godina vrlo značajan. Ta činjenica sugerira promjenu u preferencijama potrošača prema laganijim i osvježavajućim vinima. Količina ružičastih vina stavljena na tržište povećavala se svake godine (tablica 1.), s izuzetkom 2020. godine kada je došlo do općeg pada zbog pandemije COVID-19. Nakon tog pada zabilježen je ponovni rast, što pokazuje otpornost tržišta i prilagodljivost proizvođača te da se potrošačke preferencije nisu bitno promijenile unatoč globalnoj krizi. Dakle, potražnja za vinom, uključujući ružičasta vina, povećala se čim su se uvjeti na tržištu stabilizirali.

Tablica 1. Količine vina u hL stavljenu na tržište u Hrvatskoj od 2015. do 2023. godine.

Table 1. Amount of wine (hL) put on the market in Croatia (2015-2023)

Godina Year	Bijelo vino (hL) White wine (hL)	Crveno vino (hL) Red wine (hL)	Ružičasto vino (hL) / udio (%) Rose wine (hL) / market share (%)	Ukupno (hL) Total (hL):
2023.	392.324,97	114.256,18	20.661,22 / 3,9	527.242,37
2022.	405.570,73	92.364,36	18.662,29 / 3,8	516.597,38
2021.	381.798,02	112.680,60	15.526,38 / 3,1	510.005,00
2020.	365.456,76	111.783,51	17.360,52 / 3,6	494.600,79
2019.	422.824,44	115.519,12	16.003,08 / 3	554.346,64
2018.	447.199,59	112.492,81	12.533,53 / 2,2	572.225,93
2017.	413.643,59	125.757,87	12.591,19 / 2,3	551.992,64
2016.	400.950,38	126.021,02	9.158,39 / 1,7	536.129,78
2015.	372.708,36	105.105,24	10.031,53 / 2	487.845,13

Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu/ Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

U 2023. godini, ružičasta vina čine 3,9% ukupne proizvodnje vina u Hrvatskoj, što predstavlja značajan porast u odnosu na prethodne godine. Obzirom na stanje u svjetskoj proizvodnji, gdje ružičasta vina čine 8% ukupne proizvodnje vina te na sve veći interes potrošača, za očekivati je da će se trend rasta proizvodnje ružičastih vina u Hrvatskoj nastaviti.

Regionalna analiza tržišta ružičastih vina

Regionalna analiza količina ružičastih vina stavljenih na tržište prema podrijetlu, prikazana u tablici 2., pokazuje značajne razlike u proizvodnji ružičastih vina između županija. Istarska županija prednjači u količini vina stavljenih na tržište, dok Dubrovačko-neretvanska i Osječko-baranjska županija također bilježe značajan rast. Istarska županija, s količinom od 6.100,74 hL i udjelom od 29.5 % u 2023. godini, ističe se kao najvažnija regija u proizvodnji ružičastih vina.

Tablica 2. Količine ružičastih vina stavljene na tržište po županijama u hL (2015.-2023.)

Table 2. Amount of rosé wines placed on the market by County in hL (2015-2023)

Županija/County	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Bjelovarsko-bilogorska	10,00	22,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,00	0,00	32,50
Brodsko-posavska	0,00	0,00	0,00	0,00	2,62	3,00	2,00	12,70	5,00
Dubrovačko-neretvanska	782,97	789,50	686,60	1.132,76	1.098,31	1.244,19	891,33	1.176,60	2.050,69
Grad Zagreb	1.369,00	836,50	1.055,00	1.587,85	1.262,70	743,40	707,95	1.611,20	561,31
Istarska	3.914,11	2.060,63	5.665,40	3.290,57	5.718,29	4.566,31	4.672,46	5.964,30	6.100,74
Karlovačka	0,00	4,00	1,70	0,00	0,00	0,00	0,00	10,75	53,50
Koprivničko-križevačka	10,00	16,50	15,00	8,00	16,00	0,00	44,40	17,00	2,00
Krapinsko-zagorska	104,00	55,00	15,00	243,80	23,10	22,10	44,02	70,54	81,84
Ličko-senjska	31,00	0,00	0,00	0,00	31,00	13,00	15,00	34,80	32,00
Međimurska	109,95	74,00	100,30	82,50	55,40	35,00	82,16	60,31	114,00
Osječko-baranjska	873,40	1.365,90	1.613,08	2.187,76	2.613,47	5.324,94	3.651,52	4.238,05	4.202,13
Požeško-slavonska	934,65	860,10	1.499,50	1.105,70	1.450,33	1.367,38	1.404,95	1.909,90	3.168,50
Primorsko-goranska	43,00	80,00	57,32	97,63	138,54	149,52	225,29	249,12	220,53
Sisačko-moslavačka	0,00	23,00	29,25	26,30	128,90	0,00	96,50	9,60	54,93
Splitsko-dalmatinska	324,95	713,21	825,40	555,36	823,95	930,14	598,67	693,59	1.045,09
Šibensko-kninska	502,40	385,30	486,69	759,70	959,06	554,81	557,35	879,84	1.065,74
Varaždinska	20,90	28,45	33,50	68,00	36,75	63,35	30,50	57,90	56,37
Virovitičko-podravska	64,70	128,00	105,00	210,00	494,00	407,50	626,66	426,20	443,93
Vukovarsko-srijemska	362,00	831,00	124,25	478,00	493,50	1.159,00	710,30	638,50	800,00
Zadarska	149,50	273,00	113,30	168,00	243,06	418,48	410,49	282,10	376,58
Zagrebačka	425,00	612,30	164,90	531,60	414,10	358,40	747,83	319,29	881,74
Ukupno/ Total	10.031,53	9.158,39	12.591,19	12.533,53	16.003,08	17.360,52	15.526,38	18.662,29	21.349,12

Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu/ Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

Na temelju prikupljenih podataka o količinama ružičastih vina stavljenim na tržište u razdoblju od 2015. do 2023. godine, vidljivi su značajni trendovi i regionalne razlike. Ukupna količina ovih vina na tržištu 2015. godine iznosila je 10.031,53 hL. Do 2023. zabilježen je značajan rast, dosegnuvši 21.349,12 hL. Podaci ukazuju na više nego dvostruko povećanje u razdoblju od osam godina, odnosno na kontinuirani rast potražnje i povećanje proizvodnje ružičastih vina u Hrvatskoj. Istarska županija u smislu podrijetla vina i proizvođača, kroz promatrano razdoblje održava kontinuitet pojedinačno najvećeg dionika u količinama ružičastog vina stavljenog na tržište, s izrazito visokim rezultatima u 2017. (5.665,40 hL) i 2023. godini (6.100,74 hL).

Proizvođači iz Dubrovačko-neretvanske županije također bilježe značajan rast, osobito u 2023. godini kada je na tržište stavljeno 2.050,69 hL ružičastog vina, što predstavlja gotovo dvostruko povećanje u odnosu na prethodne godine. Osječko-baranjska županija bilježi konstantan rast kroz godine, s vrhuncem od 5.324,94 hL u 2020. godini, dok je 2023. zabilježen blagi pad na 4.202,13 hL. Ipak, i dalje se nalazi među vodećim regijama po proizvodnji ružičastih vina.

U Požeško-slavonskoj županiji vidljive su značajne fluktuacije, ali s općim trendom rasta, gdje je u 2023. godini zabilježena najveća količina od 3.168,50 hL stavljenih na tržište od proizvođača iz te regije. Neke županije, poput Bjelovarsko-bilogorske i Ličko-senjske, bilježe manje količine ružičastih vina na tržištu, ali s povremenim rastom. Primjerice, Bjelovarsko-bilogorska županija zabilježila je značajan porast u 2023. godini s 32,50 hL, što je više nego trostruko povećanje u odnosu na prethodne godine.

Podaci jasno pokazuju da je hrvatsko tržište ružičastih vina u kontinuiranom porastu, s pojedinim županijama koje prednjače u proizvodnji i distribuciji. Proizvođači sa područja Istarske, Dubrovačko-neretvanske, Požeško-slavonske i Osječko-baranjske županije ključni su pokretači ovog trenda, dok druge regije bilježe stabilan, ali značajan doprinos.

U nastavku se nalazi grafički prikaz kretanja količina ružičastih vina stavljenih na tržište po županijama u posljednjoj obrađenoj godini (2023.).

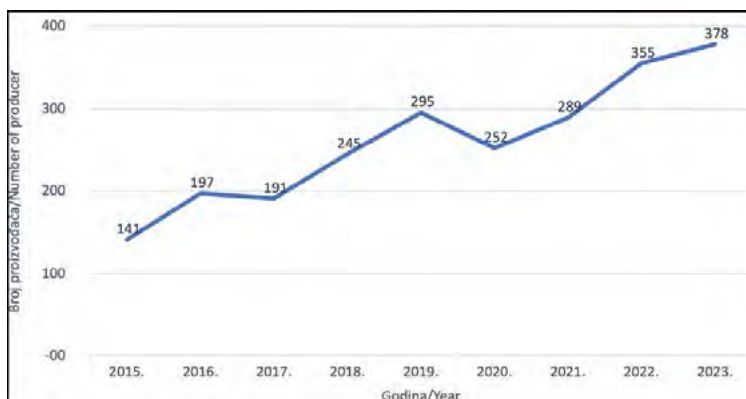

Graf 1. Količine ružičastih vina u hL stavljene na tržište po županijama (2023.)

Graph 1. Amount of rosé wines placed on the market by County in hL (2023)
Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu/ Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

Dinamika tržišta: Analiza broja proizvođača (2015.-2023.)

Broj proizvođača koji su stavili ružičasto vino na tržište jedan je od ključnih pokazatelja rasta i razvoja tržišta. Na temelju njegovog povećanja ili pada može se analizirati dinamika tržišta ružičastog vina i uočiti promjene u potražnji potrošača, što može pomoći u oblikovanju budućih poslovnih strategija. Na Grafu 2. prikazan je broj proizvođača koji su stavili ružičasto vino na tržište u razdoblju od 2015. do 2023. godine. U 2015. godini broj proizvođača bio je 141, a nakon toga se vidljivo povećava. Do 2016. godine broj proizvođača narastao je na 197, a zatim do 2017. blago pada na 191. Nakon tog razdoblja slijedi značajan rast, te 2018. bilježi brojku od 245 proizvođača. Najveći broj proizvođača do tog trenutka zabilježen je u 2019., s 295 proizvođača, ali 2020. dolazi do pada na 252 proizvođača kako posljedica fluktuacija na tržištu uzrokovanih pandemijom COVID-19. Nakon toga, broj proizvođača ponovno raste. Vrhunac u promatranom razdoblju postignut je 2023. godine s 378 proizvođača. Rast broja proizvođača od 141 do 378 predstavlja povećanje od približno 167.4% u promatranom razdoblju. Ova značajna promjena ukazuje na kontinuirani interes i rast tržišta ružičastog vina, što može biti posljedica promjena u potražnji potrošača, marketinških strategija ili drugih tržišnih faktora.

Graf br. 2. Broj proizvođača koji su stavili ružičasto vino na tržište (2015.-2023.)

Graph 2. Number of producers who put rosé wine on the market (2015-2023)

Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu / Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

Kvantitativni i kvalitativni pokazatelji stanja ružičastih vina na tržištu

Osim količine vina stavljene na tržište, ključnu ulogu u procjeni kvalitete i prihvatljivosti vina među potrošačima imaju fizikalno-kemijska i senzorna svojstva vina. Fizikalno-kemijske karakteristike, poput ukupne kiselosti, sadržaja stvarnog alkohola i sadržaja šećera, izravno utječu na senzorna svojstva vina, uključujući svježinu, strukturu i balans okusa. U nastavku se prikazuju rezultati analiza koji pružaju uvid u kvalitetu ružičastih vina dostupnih na tržištu u protekloj godini.

Tablica 4: Fizikalno-kemijski parametri uzoraka ružičastog vina stavljenih na tržište u 2023. (n 4)

Table 4: Physico-chemical parameters of a sample of pink wine placed on the market in 2023 (n 465)

Broj uzoraka Number of samples	Ukupna kiselost (kao vinska g/L)/ Total acidity (as tartaric acid g/L)	Stvarni alkohol (vol%) Actual alcohol (vol%)	Reducirajući šećeri (g/L) Reducing sugars (g/L)
n 465	5,5	12,7	4,8

Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu / Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

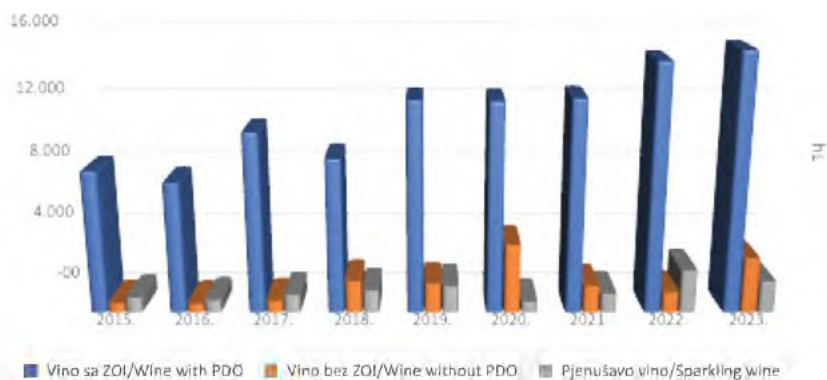
U Tablici 4. prikazane su prosječne vrijednosti fizikalno-kemijskih parametara ružičastih vina koja su stavljena na tržište tijekom 2023. godine (01.01. - 31.12.2023.). U okviru redovnog postupka izdavanja rješenja za stavljanje vina na tržište, analizirano je ukupno 465 uzoraka vina.

Prosječna vrijednost ukupne kiselosti (izražena kao vinska kiselina) ružičastih vina stavljenih na tržište u 2023. godini iznosila je 5,5 g/L. Ukupna kiselost je ključan parametar koji značajno utječe na osvježavajući karakter vina. Vina s ovom koncentracijom kiselosti često imaju dobar balans između kiselosti i ostalih komponenti. Stvarni alkoholni volumen u uzorku iznosio je 12,7% vol. Sadržaj alkohola ima značajan utjecaj na tijelo, strukturu i percipiranu toplinu vina. Ova vrijednost pokazuje da „prosječno“ ružičasto vino ima vrijednost uobičajenu za bijela vina, dok crvena vina u prosjeku imaju viši alkoholni volumen.

Sadržaj reducirajućih šećera u ovim vinima s prosječnom koncentracijom od 4,8 g/L ukazuje na to da se vina, s obzirom na razinu šećera, u prosjeku svrstavaju u kategoriju polusuhih vina. Ova razina šećera može biti privlačna potrošačima koji preferiraju vina s blagom slatkoćom, ali bez prevelike dominacije šećera koja bi mogla nadjačati ostale okuse.

Ovi rezultati sugeriraju da ružičasta vina stavljena na tržište u 2023. godini posjeduju uravnoteženu kiselost, odgovarajući alkoholni volumen te blagu slatkoću, čime zadovoljavaju visoke standarde kvalitete i pružaju osvježavajući, ali i dovoljno kompleksan okus koji je atraktivan širokom spektru potrošača.

Na grafu br. 3. je prikazana raspodjela proizvodnje ružičastih vina na vina sa zaštićenom oznakom izvornosti (ZOI), vina bez zaštićene oznake izvornosti (bez ZOI) i pjenušava vina.

Graf 3. Količine ružičastih vina stavljene na tržište (2015.-2023.) s obzirom na kontrolu podrijetla i tehnologiju / **Graph 3.** Amount of rosé wines on the market with regard to control of origin and technology (2015-2023)

Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu/ Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

Iz prikazanih rezultata vidljivo je da su vina sa ZOI dominantna kategorija ružičastih vina, s kontinuiranim porastom proizvodnje od 2015. do 2023. godine. Ovaj rezultat implicira visok stupanj kvalitete vina proizvedenog ovom tehnologijom. Na grafu su ujedno razdvojene vrijednosti u smislu tehnologije proizvodnje mirnih vina (sa ZOI i bez ZOI) i pjenušavih vina. Zanimljivo je primijetiti da i pjenušava ružičasta vina bilježe značajan rast, dok vina bez ZOI pokazuju fluktuacije u proizvodnji, s naglim porastom 2020. godine.

U tablici ispod prikazana je proizvodnja ružičastih vina u različitim kvalitativnim kategorijama od 2015. do 2023. godine.

Tablica 3. Količina ružičastih vina stavljena na tržište prema kvalitativnim kategorijama (2015-2023) / **Table 3.** Amount of rosé wines on the market by quality categories (2015-2023)

Kategorija kakvoće Quality category	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Vrhunsko vino top quality wine	136	150	137	167	447	96	142	141	58
Kvalitetno vino quality wine	8.198	7.653	10.618	9.064	12.135	12.419	12.554	14.641	15.841
Pjenušavo vino sparkling wine	945	785	1.098	1.359	1.645	714	1.181	2.615	1.990
Desertno vino dessert wine	156	28	9	39	11	0	12	2	0
Vino bez ZOI wine without PDO	597	543	730	1.905	1.765	4.131	1.649	1.254	3.458

Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu/ Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

Unutar tržišta ružičastih vina, segment kvalitetnih vina bilježi kontinuirani rast, dosegnuvi 15.841 hL u 2023. godini, što predstavlja značajan porast u usporedbi s 8.198 hL zabilježenih 2015. godine. Ovaj trend ukazuje na sve veću orijentaciju proizvođača prema proizvodnji vrhunskih ružičastih vina. Posebno je važan i aspekt isticanja podrijetla vina, jer samo vina sa zaštićenom oznakom izvornosti (ZOI) na etiketi mogu nositi naziv područja njihove proizvodnje i tradicionalne izraze kvalitete. Ova orijentacija prema kvaliteti i autentičnosti naglašava značaj podrijetla u pozicioniranju ružičastih vina na tržištu.

Pjenušavo ružičasto vino također pokazuje promjenjive trendove, s naglim povećanjem u 2022. godini na 2.615 hL, nakon čega slijedi blagi pad u 2023. godini. Ipak, količina stavljena na tržište 2023. godine ostala je značajno iznad razine proizvodnje iz 2015. godine.

Vrhunsko ružičasto vino bilježi oscilacije s padom na samo 58 hL u 2023. godini, dok je količina desertnog ružičastog vina gotovo zanemariva.

Količina ružičastih vina bez ZOI stavljena na tržište zabilježila je najveći rast u 2020. godini s 4.131 hL, a zatim uz oscilacije u narednim godinama u 2023. iznosi 3.458 hL.

Ovi trendovi odražavaju promjene u preferencijama proizvođača i potrošača, kao i prilagodbu tržišta na nove izazove, uključujući klimatske promjene.

Sorta vinove loze

Utjecaj sorte grožđa na proizvodnju ružičastog vina manifestira se kroz tehnološke prilagodbe, kvalitativnu prepoznatljivost i kvantitativne prinose. Odabir odgovarajućih sorti može optimizirati procese vinifikacije, poboljšati kvalitetu proizvoda te povećati ukupnu količinu proizvedenog vina, što doprinosi tržišnoj konkurentnosti proizvođača.

Graf 4. Tržišni udio u ružičastim vinima (hL) dvije najznačajnije sorte ‘Plavac mali crni’ i ‘Frankovka’ (udio sorte minimalno 85%) / **Graph 4.** Market share in rosé wines (hL) for the two most significant varieties: ‘Plavac Mali Crni’ and ‘Frankovka’ (with each variety accounting for over 85% in wine)

Izvor: Agencija za poljoprivredu i hranu/ Source: Croatian Agency for Agriculture and Food

Graf 4. prikazuje kretanje udjela na tržištu ružičastih vina dviju najzastupljenijih sorti, ‘Frankovke’ i ‘Plavca malog crnog’, uzimajući u obzir vina u kojima je udio jedne sorte minimalno 85%. Uočene su promjene u udjelu obje sorte tijekom vremena. ‘Frankovka’ je pokazala veće oscilacije, što može ukazivati na varijabilnu potražnju i proizvodne izazove. S druge strane, ‘Plavac mali crni’ bilježi stabilniji rast s izuzetkom u 2020. godini.

Nakon 2020. godine rast udjela ‘Plavca malog crnog’ sugerira povećanu potražnju ružičastih vina proizvedenih od ove sorte te ukazuje na prilagodbu vinara iz Dalmacije trendu proizvodnje ružičastih vina. Kako je ‘Plavac mali crni’ najzastupljenija crvena sorta u Hrvatskoj, a ujedno i autohtona, postaje sve značajnija u ovom segmentu hrvatskog tržišta vina.

Klimatske promjene i njihov utjecaj na proizvodnju

U kontekstu klimatskih promjena i njihovog utjecaja na vinovu lozu i vino, naglašena alkoholičnosti vina pojedinih sorata postala je vidljiva i u vinima hrvatskih proizvođača, od regije Slavonija i hrvatsko Podunavlje do hrvatske Istre i Kvarnera te Dalmacije. Porast temperatura zraka tijekom dozrijevanja grožđa, doveo je do ubrzanog, i „prisilnog“ dozrijevanja bobice, te značajnog smanjenja ukupne kiselosti, što je uvjetovalo proizvodnju neharmoničnih i nestabilnih vina (Preiner i sur. 2021).

Prema istraživanju u projektu ‘VITiculture and CLimate Change in Croatia’ (VITCLIC, Hrvatska zaklada za znanost) završenom u 2019. godini, u hrvatskim vinogorjima došlo je do promjena uvjetovanih klimatskim promjenama. Rezultati istraživanja pokazali su da je zbog zatopljenja osim u pomicanju fenofaza došlo i do promjena u karakteristikama stila nekadašnjih i današnjih vina. Rezultati projekta (Omazić i sur., 2020) pokazuju da je u 10-go-

dišnjem razdoblju kod sorte 'Graševina' na području Kutjevačkog vinogorja došlo do ranije berbe za 17 dana, povećanja sadržaja šećera za 5 ° Oe, te smanjenja ukupne kiselosti za 0,7 g/L. U mnogim vinogradarskim regijama širom svijeta, uključujući i Alsace u Francuskoj, tijekom posljednjih trideset godina primjećuje se tendencija povećanja sadržaja potencijalnog alkohola u vinima. Ovaj porast visoko korelira sa značajno toplijim razdobljima tijekom dozrijevanja od do tada prosječnih godina (Jones, 2007).

Zbog povećanja HI (Heliotermalnog indeksa) u cijeloj Hrvatskoj, moguće su izmjene kultivara vinove loze, posebno u kontinentalnim dijelovima zemlje. Ovo povećanje HI sugerira da će uvjeti postajati sve pogodniji za crvene vinske kultivare koji zahtijevaju veću količinu topline (Prša, 2022). Za domaće tržište vina na kojem 75% vina čine bijela vina ovakav zaokret u smislu sortimenta negativno korelira sa potražnjom potrošača te rastućim trendom potražnje za laganim, pitkim i svježim vinima. Stoga, u slučaju potrebe za prilagodbom sortimenta prema crvenim sortama, važno je uzeti u obzir potencijal trženja proizvedenog vina. Jedan od odgovora na sve veću potražnju potrošača za svježim, laganim i pitkim vinima je proizvodnja ružičastih vina.

Ružičasta vina mogu zadovoljiti postojeće preferencije potrošača koji možda nisu skloni intenzivnijim crvenim vinima, a istovremeno omogućuju vinogradarima i vinarima da se uspješno prilagode novim klimatskim uvjetima. Sadnjom crvenih sorti prilagođenih toplijim uvjetima i tehnologijom proizvodnje ružičastih vina, moguće je očuvati određene karakteristike koje nalazimo u bijelim vinima, odnosno zadovoljiti zahtjevima tržišta za laganim, osvježavajućim i pitkim vinima.

Zaključak

Rezultati analiziranih podataka ukazuju na značajan rast proizvodnje i broja proizvođača ružičastih vina u posljednjih osam godina u Hrvatskoj. Količina ružičastih vina na tržištu povećala se za 114%, a broj proizvođača porastao za 168%. Ovaj rast ukazuje na prilagodbu proizvođača promjenama u potrošačkim preferencijama i klimatskim izazovima. Ružičasta vina, koja sada čine 4% tržišta, etablirala su se kao važan segment hrvatskog vinogradarstva, a njihova kvaliteta potvrđena je činjenicom da 75% vina nosi zaštićenu oznaku izvornosti.

U uvjetima kada klimatske promjene i tržišni trendovi zahtijevaju prilagodbu, proizvođači vina suočeni su s izazovom promjene sortimenta u svojim vinogradima. Stručnjaci predlažu da kontinentalni dio Hrvatske, posebno Slavonija i Podunavlje, poveća udio crvenih sorata vinove loze. Međutim, domaće tržište još uvijek je primarno orijentirano na bijela vina s udjelom od 74%. Obzirom na visoke troškove i rizike povezane s procesom izmjene sortimenta, učinkovit pristup prilagodbe leži i u izmjeni tehnologije prema proizvodnji ružičastih vina.

Ružičasta vina etablirala su se kao vrlo značajan segment hrvatskog vinogradarsko – vinarskog sektora, s očekivanim daljnjim rastom proizvodnje i popularnosti.

Literatura

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2024): Vinogradarski registar. <https://www.apprrr.hr/registri/> Pristupio 21.08.2024. *Croatica*, 6, 1, 74-82

Ministarstvo poljoprivrede (2022) Pravilnik o vinogradarstvu. NN 81/2022. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1184.html Pristupio 21.08.2024.

OIV (2023): https://www.oiv.int/sites/default/files/documents/OIV-FOCUS-2023_Evolution_of_the_world_wine_production_and_consumption_by_colour_4.pdf Pristupio 21.08.2024.

Omazić, B., Telišman Prtenjak M., Prša I., Belušić Vozila A., Vučetić V., Karoglan M., Karoglan Kontić J., Prša Ž., Anić M., Šimon S. (2020). Climate change impacts on viticulture in Croatia: Viticultural zoning and future potential. *International Journal of Climatology*. 40 (13): 5634–5655.

Peres, S.; Giraud-Heraud, E.; Masure, A.-S.; Tempere, S. Rose Wine Market: Anything but Colour? Foods 2020, 9, 1850. <https://doi.org/10.3390/foods9121850>

Preiner, D., Jagatić Korenika AM., Marković Z., Jeromel A. (2021) Suvremeni trendovi vinogradarsko-vinarske proizvodnje u Hrvatskoj - Glasilo biljne zaštite, 2021

Prša, I. (2022). Utjecaj vremenskih i klimatskih uvjeta na vinogradarsku proizvodnju u Hrvatskoj, Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Zagreb.

Prša, I., Cenbauer, D. i Grgić, I. (2024). Regionalna obilježja proizvodnje grožđa u Republici Hrvatskoj. *Glasnik Zaštite Bilja*, 47. (4.), 54-60. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/319521>

Santos-Buelga, C., Scalbert, A. (2000) Proanthocyanidins and tannin-like compounds – nature, occurrence, dietary intake and effects on nutrition and health. *J. Sci. Food Agric.* 80, 1094- 111

Prispjelo/Received: 18.8.2024.

Prihvaćeno/Accepted: 30.9.2024.

Review paper

Changes in the production and market of rosé wines in the Republic of Croatia

Abstract

Rosé wines, often referred to as rosé, combine characteristics of both white and red wines and are experiencing a surge in popularity in many parts of the world. This paper analyzes trends in the production, distribution, and quality of rosé wines in the Croatian market from 2015 to 2023, compared to global trends. The aim of this study is to examine the rosé wine market in Croatia, with a particular focus on the impact of climate change on production. Additionally, the research addresses changes in the preferences of producers and consumers, as well as market adaptations to new challenges. Data from the Agency for Payments in Agriculture, Fisheries and Rural Development (APPRRR) and the Croatian Agency for Agriculture and Food (HAPIH) were used. This paper provides a detailed insight into production trends, varietal and regional representation, qualitative trends, as well as the physicochemical composition and sensory characteristics of rosé wines over the observed period. The results indicate an increase in the number of producers and the production of high-quality rosé wines, which are becoming increasingly recognized in the market, with potential significance for climate adaptation in viticulture.

Key words: wine; market; Croatia; quality; climate change